

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XXIX. Alia Placentina emphyteusis. An emphyteusis juxtà formulam consuetam Capituli Placentini sit merè hæreditaria, vel restricta ad solos hæredes sanguinas. An forenses dicantur potentes ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

de primo, quia tractatur de re favorabili, qualis est libertas, magis receptum est sub alienationis vocabulo etiam hæredis institutionem aliamque dispositionem per ultimam voluntatem venire *Bart. in l. si ita quis. §. ea lege num. 7. ff. de verb. oblig. ubi Imol. num. 1. l. as. nu. 41. & alii de quibus Surd. consil. 10. & 71. utrobique num. 12. Honded. consil. 33. n. 44. lib. 1. latè Add. ad decis. 16. n. 41. & seqq. par. 3. recent. Rota decis. 17. nu. 19. par. 9. recent.*

Ubi verò agitur de casu prohibitivo, qui est odiosus, ac strictè intelligendus, alienationis vocabulum, maximè ubi adjectum est actibus inter vivos non comprehendit dispositionem per ultimam voluntatem, præsertim titulo universalis successionis, ut ex *Bart. & aliis supra citat.* bene distinguendo firmatur dicta decis. 18. par. 9. recent. num. 14. & seqq. *Rubeus in addit. ad dictam decis. 16. ac eadem decis. n. 4. Barbof. de Episcopo allegat. 19. a. nu. 75. Cappy. latr. consil. 32. n. 16.* Et in his terminis emphyteuticis latè *Surd. dec. 93. ubi Hodierna. Clar. §. emphyteusis quæst. 15. & Grauan. discept. 533.* allegati per *Bossum* in ejus consultatione in præsentia causa edita, quibus addi possunt *Gabr. cons. 76. num. 17. lib. 2. Mantie. de tacit. lib. 22. tit. 19. num. ult. ac agnoscit eadem Rota apud Merlin. dicta decis. 583. num. 17.* & bene ex *Corbulo* & aliis firmat *Fulgin. de emphyteusis tit. de success. 9. l. 4. nu. 12.* ubi in puncto consimilis pacti, ut intelligatur de alienatione particulari, non autem de successione universalis; Neque in proposito attendenda sunt, quæ Doctores dicunt in fideicommissis, quia istorum peculiaris natura importat inalienabilitatem etiam per ultimam voluntatem ex generali ratione, ut bona non nisi ad certas personas devenire debeant, & sic termini sunt satis diversi.

Et quidem dicta *Merlini* decisio, in qua unice totum fundamentum *Andreoli* non meretur in præsentia allegari ex longè diversa facti circumstantia, cum illius investituræ Mediolanensis formula contineat satis ampliorem prohibitionem, & in specie illam per viam legati, quæ ostendit etiam de ultima voluntate cocedentem sentire voluisse, atque hæc est potissima ratio, in qua dicta decisio fundatur, ut constat n. 27. & in dicta *Mediolanen. coram Melio*, de qua habetur actus *hoc eod. tit. disc. 37.* Hæc autem formula Placentina non est adeò lata circa prohibitionem; Ratio autem prohibitionis legalis discutivè considerata per *Merlin. ibid. num. 22. & seqq.* est abundè superius enumerata, quia verè legalis prohibitio in præsentia non obstat, dum cessat ratio præjudicii, in qua fundabantur antiquiores, qui non cognoverunt modernum remedium quindenniorum.

Observando potissimè, quod hæc investituræ formula, quam vidi occasione dictæ alterius *Placentina disc. sequi.* dictam alienationis prohibitionem, in milites, servos, & religiosos locos, adicere videtur ex sola ratione præjudicii, ac difficultatis ad ficti seu canonis exactiorem, ut constat ex illis verbis immediatè sequentibus, neque alia personæ ad facti præstationem non idoneæ, verbum enim aliud denotat similitudinem, & sic iste fuit finis, qui in nostro casu cessat, dum facilioris exactiorem, ac majoris idoneitatis ad ficti præstationem est collegium quolibet privato, atque quando hæc antiqua formula emanavit, ignotum erat dictum moderum remedium quindenniorum, per quod consultum est laudemiorum præjudicio, cujus ratione antiqui hanc prohibitionem adiciebant, undè propterea non est ita mordicus capienda.

Quodque verbum *alienare* in hac investitura omninè tumendum sit pro distractione onerosa titulo

singulati inter vivos, constat evidenter ex alia ejusdem investituræ parte, ubi dicitur, quod si aliquo futuro tempore emphyteuta vendere & alienare voluerit, Capitulum requiri debeat, illudque pro minori pretio 12. denariorum præferre, igitur verbum *alienare* intelligi non potest de institutione hæredis, vel alia dispositione per ultimam voluntatem, quibus ista conventio adaptari non potest.

Omnemque difficultatem penitus tollit observantia, quia ut in consultatione *P. Bossii* præsupponitur, consuevit Capitulum in similibus casibus dispositiones ab emphyteutis factas per ultimam voluntatem ad favorem Ecclesiarum, piorumque locorum approbare, eisque novas investituræ concedere, ac individualiter cum hoc eodem Collegio; Observantia etenim in casibus dubiis est semper optima interpretis, ac interpretationum Regina, proprietati etiam verborum præferenda, quia partium voluntatem declarat, atque juris perplexitates resolvit *Caval. dec. 80. & 199. Buratt. decis. 547. in fine Add. ad Gregor. decis. 184. Rot. decis. 14. num. 4. par. 7. recent. decis. 323. num. 13. par. 11. & quotidiè in aliis;* Neque opus est illam cum præscriptionis requisitis, illo præsertim lapsus temporis iustificare, quia ubi non agitur de observantia præscriptiva, sed interpretativa sufficit ita aliquando fuisse servatum, ut bene inter observantiam præscriptivam in casu claro, & interpretativam in casu dubio *Barbof. in l. post dotem num. 47. & seqq. ff. solut. matrim. Caval. dec. 80. nu. 5. & 427. n. 2. Rot. decis. 139. num. 12. & 19. apud *Vivian. de Inrepatr. in Piscien. juris conferendi 14. Januarii 1658. Alberгато*, & in aliis frequentissimè; Idè si aliàs Capitulum ita servat, atque transectum bonorum in quoscumque extraneos patitur, nulla subest ratio, quæ hanc oppositionem iustificare valeat, dum ex præmissis cessant omnia præjudicia, quibus ex dicto moderno remedio antiquis ignoto est optimè consultum, & hæc videtur veritas.*

ALIA PLACENTINA

EMPHYTEUSIS

P R O

PAULO ZACCARIA CANO-

NICO VERONEN.

C U M

EODEM CAPITULO
CATHEDRALIS.

*Causa decisus per Rotam ad favorem
Zaccariæ emphyteutæ.*

An emphyteusis juxta formulam consuetam Capituli Placentini sit merè hæreditaria, vel restricta ad solos hæredes sanguinis.

An forenses dicantur potentes personæ, vel ad ficti præstationem non idoneæ, ita ut veniant sub illis, in quos per dictam investituræ formulam prohibitum est alienari.

S U M-

SUMMARIUM

- 1 **C**ausa controversa.
- 2 Licet emphyteusis ecclesiastica regulariter non transeat ad extraneos, potest tamen esse transitoria.
- 3 Ex quibus clausulis vel verbis dicatur esse mere hereditaria.
- 4 Clerici & forenses, an censeantur persona potentes, & ad ficti praestacionem non idonea.
- 5 Iudicis arbitrio repositum est, quis dicatur persona potens vel impotens.
- 6 In subditis Papa non datur potentia.
- 7 Expenduntur plures auctoritates agentes de personis potentibus.

DISC. XXIX.

Idem Capitulum Cathedralis Placentiae de quo *disc. preced.* concessit in emphyteusim cuidam de Racordis bona controversa pro se suisque heredibus, & cui dederit, excepto quod non possit vendere & alienare alicui loco Religioso, militi servo, nec persona ad ficti praestacionem non idonea, & quidquid voluerit facias sine alicujus contradictione, quodque in casu alienationis teneatur ipsum Capitulum requirere, illumque praefere pro 12. denariis minus justo pretio. Cumque ultimus ex linea dicti Racordi investiti in ejus testamento heredem instituisse Io: Paulum Zaccariam Canonicum Cremonensem. Hinc capitulum praedictum dictorum bonorum devolutionem praetendere cepit, & introduca lite in Curia coram A.C. hic ad favorem Zaccariae pronunciavit, Devolutaque causa ad Rotam, duas assumptas fuerunt disputationes, Una super dictae emphyteusis qualitate, an scilicet esset transitoria ad quoscumque haeredes etiam extraneos, vel potius restricta ad illos sanguinis; Altera, num postea qualitate hereditaria obtineret dicto Canonico se esse forenses, ideoque de personis prohibitis, in quos alienatio fieri posset, & divisis per Rotam punctis, super primo emanavit resolutio favorabilis Canonico *sub die prima Martii 1660. coram Verospio*, quod scilicet esset emphyteusis mere hereditaria ad quoscumque haeredes quamvis extraneos transitoria.

Et iusta visa est resolutio, quamvis enim emphyteusis ecclesiastica de sui natura restricta sit ad solos haeredes sanguinis, non implicat tamen ex facti circumstantiis esse posse hereditariam, ut habetur in *I. molen. bonorum coram Pamphilio dec. 26. par. 3. recent.* cum qua tanquam in materia magis strali passim deinde processum fuit, ut apud *Cavaler. dec. 219. n. 11. & 293. num. 2. Buratt. dec. 87. num. 2. cum sequen. Merlin. dec. 860. num. 4. Romana praetensa devolutionis Palatii 18. Junii 1657. coram Albergato*, & in aliis, quarum multas copiose colligit *additionator ad dictam decisionem 26. nu. 7. cum seqq. par. 3. recent.* & est deductum in alia *Placentina discursu procedenti*, unde regula, in qua pro parte Capituli principale constituebatur fundamentum, per me in ista causa non negabatur, sed dicebatur limitari ex facto.

Quod autem tales facti circumstantiae concurrerent, ut dictam hereditariam qualitate omnino suaderent, liquido constare dicebam ex illis investiturae verbis *pro se suisque heredibus, & cui dederit*. Licet enim ubi solum adessent illa verba *pro se suisque heredibus* non caeterata, satis dubitari posset, quod juxta sub-

jectam materiam intelligenda essent de haeredibus sanguinis, attamen illa subsequuta verba, *cui dederit*, tollunt difficultatem, quia intelligere faciunt de haerede rei familiaris, ut in *Romana domus Sancti Eustachii coram Lancellotto post Giovagnon. conf. 44. vob. 2. num. 69. dicta dec. 26. num. 2. par. 3. recent. ubi add. à num. 11. ad. 13. Cavaler. dicta dec. 293. num. 2. Buratt. dicta dec. 87. num. 3. Merlin. dicta dec. 860. num. 5. & 887. num. 19. dec. 163. num. 38. par. 7. recent. in dicta Romana de devolutionis Palatii coram Albergato §. 2.*

Secundo ex potestate faciendi quicquid voluerit sine alicujus contradictione, per quae verba impropriari feudi vel emphyteusis ecclesiasticae naturam firmatur in *Brixien feudi prima Julii 1592. coram Pamphilio confirmata coram Seraphino dec. 1105. & plene aliis allegatis in Mantuana feudi 29. Novembris 1655. coram eodem Verospio*, de qua causa Mantuana habetur *sub tit. de feud. disc. 10. §. 11.* Et tertio clarius ex limitata potestate non alienandi loco Religioso, militi, servo, vel personae ad ficti praestacionem non idoneae, haec enim limitatio in certis casibus firmat regulam generalem in contrarium, & constituit emphyteusim mere alienabilem consequenter hereditariam, ut in specie firmatur in *dicta dec. 26. par. 3. recent. num. 6. & 7.* Quarto clarissime ex alio pacto, ut in casu alienationis teneatur emphyteuta requirere dominum, illumque praefere pro 12. denariis minus justo pretio, hoc enim ad oculum ostendit alienabilitatem, ut in specie *dicta dec. 26. num. 6. par. 3.*

Et his accedere dicebam observantiam nedum generalem, sed individuum, quia originarie Capitulum illa bona concesserat cuidam Antoninae, per quam venditionis titulo distracta fuerunt in Racordum prorsus extraneum, qui proinde novam accepit investituram, & fortius stringere dicebam observantiae rationem, quod scilicet ratione commercii ferè per totam Italiam, sed praesertim in Lombardia hujusmodi bona emphyteutica redacta sunt ad instar alodialium, ut habetur in *Farfen. & in Civitatis Castell. & in aliis hacten. quod etiam habetur sub tit. de feudis in dicta Mantuana feudi.*

Emanata igitur decisione super hoc puncto, assumpta fuit disputatio alterius, An scilicet obtineret qualitas forensis, in quo pariter *sub die 6. Junii 1662. coram eodem Verospio* emanavit decisio Zaccariae emphyteutae favorabilis; Dubitandi siquidem ratio in eo consistebat, quod cum dictus Zaccarias esset forensis & clericus, censenda erat persona potens & comprehensa sub prohibitione illorum, qui ad ficti praestacionem essent minus idonei, quia Capitulum non poterat illum in suo foro promptè convenire, ad quod probandum allegabatur *Nava. consil. 491. ubi punctualiter firmat feudum vel emphyteusim, quamvis de sui natura hereditariam, transire non posse in forenses potentiores, & difficilius conventionis, & de clerico seu milite Hierosolymitano Cephal. conf. 223. num. 42. Riminalium. conf. 308. num. 52 & seqq. Amic. de emphyt. quest. 25. num. 5.*

Verum hujusmodi auctoritates non obviare dicebam, siquidem in iudicis arbitrio repositum est, quisnam dicatur persona potens, & ad ficti praestacionem non idonea, ut generaliter *Merlin. dec. 799. num. 9. & in specialibus terminis emphyteusis Duran. dec. 334. num. 8. Fulgin. de emphyt. tit. de renovat. qu. 1. num. 40. & tit. de alienat. quest. 1. num. 21. in fine.*

Nulla verò qualitas concurrere videbatur in dicto Zaccaria, quae illum talem censeri facere posset, si enim attenditur qualitas forensitatis, illa simpliciter, & de per se considerata nullibi de jure cautum est, ut potentiam producat, solumque causare posset difficultatem

domicilium in alieno Principatu; Verùm hæc difficultas nullatenus in proposito intrabat, non solum ex eo, quod ageretur de viro privatae fortunæ, cujus conventio satis facilis esse poterat in Civitate adjacenti, & ejusdem Provinciæ, ubi iustitia omnibus promptè ministratur, sed clarius, quia tractatur de persona Ecclesiastica, cum qua non cadit hæc Principatus diversitas, quia sive Placentiæ, sive Cremonæ, sive alibi morerur, semper est subditus, vel ejusdem Metropolitanani, vel ejusdem Principis Ecclesiastici, qualis est Papa, cujus auctoritate facillimè ubique conveniri potest, & quod in subditis Papæ etiam laicis & qualificatis non detur potentia vel difficilis conventio. *Merlin. dec. 799. nu. 9. & dec. 435 par. 9. recent. num. 4. & 5.* multo magis ubi agitur de viro privato & simplici Sacerdote.

Ac penitus omnis dubitandi umbra tolli videbatur ex eo, quod responsio, seu fictus erat longè inferior fructu colligendo ex bonis in ipso Placentino territorio, & sub Capituli oculis existentibus, unde parùm vel nihil intererat possessorem esse forensium vel civem, sive potentem vel debilem, dum executio promptè fieri poterat in ipsis fructibus, cum de competentia iudicis Placentini ratione rei sitæ non posset dubitari.

Natta verò consil. 491. loquitur in viro forensi magnæ potentia, qui erat Regis Christianissimi exercitus Dux, & quod magis est, agebatur de castro, quod poterat muniti, & ex potentia novi possessoris fieri irrecuperabile, etiam respectu devolutionis vel jurisdictionis, & alti domini, quæ circumstantiæ nullatenus influunt ad casum, de quo agitur, & *Riminal. jun. consil. 468. num. 52.* loquitur de consuetudine expressè repellente clericos Centenses, Quicquid enim sit de dictæ consuetudinis validitate, de qua satis dubitari potest, sufficit doctrinam esse in casu diverso, & cum hoc præsupposito loquitur etiam ita præsuppositivè *Cephal. consil. 223. num. 42. & Amicus de emphyt. qu. 25. num. 5.* loquitur de militibus Hierosolymitanis immediate subiectis M. Magistro, coram alio iudice non conveniendis, unde eos dicit difficilis conventionis, quod tamen neque est verum, quia etiam istorum respectu adsunt Priores & alii iudices locales, & *Caldas. de emphyt. lib. 3. cap. 1. nu. 11.* tractando de clerico, an dicatur potentior persona, inclinare videtur in affirmativam potius ex particularibus legibus illius Regni, & ex consideratione, quod ex Lusitania opus esset in gradu appellationis prosequi causam contra clericum in Curia Romana; *Mench. verò consil. 38. num. 47. & segg.* benè declarat illum dici potentiorum, qui potest alterum perterritere, quia nempe habeat merum vel mixtum imperium, seu magnam potentiam in loco, unde in specie stultum esse asserit dicere vel cogitare, quod vir privatus & Sacerdos dici possit potens cum altero privato, multò minus cum corpore potentiori, prout est Capitulum Cathedralis, cujus magis interest habere emphyteutam ecclesiasticam quam sacularem tanquam facillioris conventionis, cum Ecclesiasticis non sit permissus ille usus armorum & satellitum, qui est frequentius in laicis.

* * *
* *
*
—

R O M A N A
C A S A L I S M E D I Æ V I Æ
P R O
M O N A S T E R I O S. P E T R I
A D V I N C U L A
C U M
G R E G N I S.

Casus variè decisis per Rotam.

De natura concessionis, an scilicet importet emphyteusim vel locationem perpetuam ad effectum inspiciendi, an restricta esset ad solos hæredes sanguinis, vel esset transitoria ad quoscumque, etiam extraneos, Et quatenus importaret restrictionem, an conveniat solum illis de linea masculina, vel etiam cognatis & de linea, femina.

S V M M A R I V M.

- 1 **F**acti series.
- 2 Decisiones causæ.
- 3 Ex quibus dignoscatur, quod sit locatio potius quam emphyteusis.
- 4 Potest esse emphyteusis partim ex pacto, partim hæreditaria, & an clausula ad habendum alteret, & num. 13.
- 5 Ubi constat de voluntate partium, ac restrictione concessionis ad certum genus, nil refert an sit emphyteusis, vel locatio.
- 6 Quomodo inspiciendum sit an contractus sit locatio vel emphyteusis, & præsertim ubi responsio est magna, vel modica.
- 7 Verbum familiæ quibus conveniat, seu qui comprehendantur sub dispositione ad favorem illorum de familia.
- 8 Ex quibus dignoscatur verbum familiæ in lata significatione capiendum.
- 9 De conjecturis excludentibus hæredes extraneos à concessionem.
- 10 De tempore belli valor & reddus bonorum est minor, ideoque tempus calamitosum non attendendum in regulando valore.
- 11 De iure patronatus partim gentilitio, & partim hæreditario.
- 12 De natura bonorum Ecclesiæ est, ut non concedantur perpetuò extraneis.
- 13 Declaratur conclusio, de qua num. 13.